

Predarea/învățarea limbilor străine în perspectiva europeană

V. Corduneanu

Prezentul articol abordează problema studierii limbilor străine în perspectivă europeană, punând accentul pe motivație, pe o nouă percepere a limbilor din care să derive noi orientări în structurarea conținuturilor de învățământ și în aplicarea metodelor didactice.

Mondializarea economiei, internaționalizarea managementului, pe de o parte și aspirațiunile Republicii Moldova de aderare la Uniunea Europeană, pe de altă parte, impun nu numai modificări cardinale la toate nivelurile în sistemul nostru de învățământ, dar și schimbări de atitudini în procesul de predare / învățare. În caz contrar integrarea tinerilor din țara noastră în alte spații economice va fi compromisă, căci ei nu se vor putea acomoda la strategiile de dezvoltare ale țărilor cu economii de performanță.

Libera circulație a cetățenilor, a bunurilor, a capitalului și a serviciilor în țările membre ale Uniunii Europene deschid orizonturi largi pentru tinerii specialiști din Republica Moldova. Dar ei își vor asigura succesul doar în cazul în care vor fi bine pregătiți profesional și vor putea comunica pe picior de egalitate cu reprezentanții structurilor de stat și cu agenții economici din alte țări. Or, o comunicare profesională de calitate înseamnă cunoașterea limbilor străine—condiție sine qua non a succesului. Din păcate, însă, cunoașterea limbilor străine pare a fi veriga cea mai slabă. Tinerii ajunși la facultate dau dovadă de cunoștințe slabe și foarte slabe la capitolul limbi străine. Pentru a putea merge mai departe e nevoie de un curs intensiv de lichidare a lacunelor, dar nu înainte de a-i responsabiliza pe studenți prin a-i motiva.

Motivația constituie, așadar, elementul dominant în studierea limbilor străine. Uniunea Europeană și Consiliul Europei acordă mare atenție învățării limbilor străine, acestea fiind considerate ca factori importanți care contribuie la dezvoltarea personalității, a spiritului critic, a toleranței, a deschiderii spre alte culturi, a valorizării plurilingvistului și a diversității culturale. A fost adoptat un proiect Socrates „Montanalingua” care are drept scop stimularea și dezvoltarea motivației ca factor determinant în învățarea limbilor, căci, și aici ne permitem o parafrază, dacă motivație nu e, nimic nu e. Este vorba despre un adevăr–principiu care trebuie să fie respectat cu strictețe în didactica limbilor. Profesorul trebuie să știe să-l convingă pe student că cunoașterea limbii străine este o cheie a succesului, este o șansă în plus la angajarea în câmpul muncii atât în țară, cât și peste hotare. Didacticianul M. Boiron, de exemplu, consideră pe bună dreptate că lipsa motivației constituie un obstacol insurmontabil în studierea limbilor. Tinerii motivați sunt responsabilizați. Ca urmare, ei se implică în procesul de predare/învățare, învață să depună efort în atingerea obiectivelor fixate [1].

Motivația este, așadar, hotărâtoare la învățarea limbilor. Ea, însă, nu constituie unicul factor de succes. Același M.Boiron abordează în lucrarea menționată o altă problemă de mare importanță, după părerea noastră – **perceperea limbilor** în instituțiile de învățământ ca instrumente de comunicare și nu ca materii școlare care servesc la învățarea vocabularului și a gramaticii și la obținerea notelor. În așa fel, continuă M.Boiron, pentru mulți elevi și unii profesori, franceza de exemplu, este predată / învățată de parcă ar fi o limbă moartă și nu ca un mijloc de comunicare. Or, obiectivul major este comunicarea la care se ajunge prin efort motivat, conștientizat din partea învățăcelilor și prin măiestrie, ingeniozitate din partea profesorilor.

În literatura de specialitate autorii recomandă diferite metode, procedee, mijloace, activități întru atingerea acestui obiectiv – comunicarea. Este adevărat că, de cele mai multe ori recomandările se fac aspectual – didactica pronunției, lecturii, gramaticii, lexicului etc. – și mai puțin multiaspectual. Însă dacă pornim de la premisa că principala unitate didactică la predarea/învățarea limbilor este textul și că în el se focalizează toate aspectele, apoi o abordare de ansamblu, multiaspectuală pare a fi o necesitate. Iată de ce ne propunem în continuare o **abordare multiaspectuală** a unui text, în cazul de față a unui text specializat, din domeniul mecanicii, căci obiectivul este evident: dezvoltarea abilităților de comunicare profesională.

Chiar de la bun început am vrea să menționăm că alegerea textelor nu este un lucru ușor. Profesorul va alege texte adecvate ca dificultate din domeniul care interesează. Textul trebuie să fie mic ca volum, cu titluri provocatoare care ar constitui un indicator al tonalității și tematicii textului. Un titlu de genul *La voiture pilotée par satellite* îi va permite profesorului să inițieze o discuție înainte chiar de a citi textul printr-un simplu îndemn ca: *Faites des hypothèses sur le contenu du texte*. Însă același profesor nu va putea proceda la fel în cazul altui text intitulat *Ce que valent vraiment les airbags*, deoarece acest titlu nu este destul de explicit: conține un anglicism, *airbag*, care mai pune și problema pronunției ([ɛrbɛg] sau [ɛrbɛgz]). În plus, se cer niște explicații și à propos de verbul *valoir*. Deci un astfel de titlu îl lipsește pe student de posibilitatea de a face niște supoziții în limba străină, de a discuta. Cât privește exploatarea textului, e de menționat că posibilitățile sunt multiple. Important este să se respecte principiile fundamentale ale didacticii limbilor.

În viziunea noastră, prima etapă în exploatarea unui text este descifrarea acestuia, care se efectuează prin citirea pe

fragmente, însoțită de niște activități de comprehensiune în care sunt antrenați studenții. Aceștia sunt îndemnați să repereze cuvintele necunoscute și prin deducere să găsească echivalentele lor în limba română, să identifice cuvintele cheie, să se pronunțe asupra informației din fiecare fragment. După lectura fiecărui fragment, întrebările sunt de obicei următoarele:

Qu'est-ce que nous avons appris dans ce fragment ?

Quel est le message du deuxième passage?

Quelle information supplémentaire avons-nous trouvée dans le dernier fragment?; etc.

După ce textul este citit în întregime, putem pune și întrebări de tipul:

Quel est le fragment le plus intéressant? Argumentez.

Quelle partie du texte donne le plus d'information ?

Tot la această primă etapă se analizează fenomenele gramaticale din text. În cazul textului *Ce que valent vraiment les airbag*, de exemplu, analizei pot fi supuse adverbele. Le amintim studenților că, dacă adjectivul determină un substantiv, apoi adverbul determină un verb, că legătura dintre aceste două părți de vorbire nu este doar de ordin funcțional, ci și semantic, că majoritatea adverbelor sunt formate pe baza adjectivelor feminine. De ex.: *heureux; heureuse + ment → heureusement*. Se insistă îndeosebi asupra stucturii lor : simplă (*bien, mal, loin*); compusă (*longtemps, bientôt*), dar și a semanticii acestora : adverbe de timp (*hier, demain*); de loc (*ici, ailleurs*); de mod (*lentement, rapidement*).

Această primă etapă de exploatare a textului poate fi încheiată printr-o activitate de comprehensiune de tipul: *Formulez par écrit des questions pour les adresser à vos collègues en utilisant des syntagmes tels que sacs gonflables, sources de blessures, améliorer les airbags, hécatombe routière, etc.*

Prin forma de lucru descrisă mai sus se urmăresc două scopuri:

primo: înțelegerea perfectă a informației textuale pentru a putea trece mai apoi la activități de comunicare ;

secundo: fixarea termenilor și a unor structuri lingvistice pentru utilizarea lor în comunicarea profesională. Este vorba mai curând de o orientare treptată a studenților spre finalitate – comunicarea.

Dacă la prima etapă activitățile au avut un caracter euristic, de descoperire, apoi la cea de a doua avem de a face cu activități de fixare a materialului prin diferite exerciții de reîntrebuințare a modelelor de limbă deja întâlnite, prin explicarea în limba franceză a termenilor, etc. De ex.:

Trouvez dans la liste ci-dessous le bon mot pour ces phrases.

Récrivez ces phrases et remplacez les mots par des équivalents pris dans le texte. (Ex.: Le passager sans ceinture est lancé vers l'avant. În text va putea fi găsit sinonimul projeté vers l'avant).

Terminez ces phrases comme vous voulez. (Ex.: Les problèmes surgissent quand...). În așa fel studenții pot fi pregătiți pentru comunicare în general și cea profesională în particular.

În continuare pot fi realizate activități de consolidare a fenomenelor gramaticale și a structurilor de limbă. De ex.:

Faites trois phrases sur le modèle: Malgré les airbags, l'hécatombe routière ne baisse pas.

Quels sont dans le texte les adverbes correspondant aux adjectifs suivants?

*Refaites les phrases en utilisant l'adverbe en -ment. (Ex. : Notre voiture est rapide. Notre voiture va rapidement). Etapa fixării materialului este una foarte importantă deoarece îi pregătește pe studenți pentru cea de-a treia etapă și anume: comunicarea orală și scrisă. Pe baza celor învățate la primele două etape studenții vor produce texte, vor explica un enunț, cum ar fi: *Sur la route, on peut être sûr de soi, jamais des autres*, vor construi niște dialoguri pe baza textului învățat, vor organiza niște jocuri pe roluri. Mai*

mult, îi vom îndemna pe studenți să se descurce singuri în situații imprevizibile. De ex.: *Imaginez- vous qu'il vous est arrivé une panne d'auto. Dites ce que vous allez faire.* Sau : *Vous avez décidé d'acheter une auto. Dites ce que vous allez entreprendre, en utilisant les expressions suivantes : suivre les cours à l'auto-école; avoir la somme nécessaire; obtenir le permis de conduire; accumuler de l'expérience; etc.*

Le mai putem propune studenților să facă niște comentarii, să dezvolte o idee. (Ex.: *Malgré les airbags, l'hécatombe routière ne baisse pas parce que...*), după care să formuleze niște concluzii (Ex.: *Malgré les airbags, l'hécatombe routière ne baisse pas parce que les conducteurs doivent aussi respecter les règles du code de la route : être prudents, contrôler l'état du moteur, contrôler les freins, renoncer à l'alcool, se déplacer sans excès de vitesse, etc.*).

Întrucât comunicarea profesională presupune argumentare, trebuie în mod obligatoriu să se lucreze și în această direcție. A-i învăța pe studenți să argumenteze nu este deloc ușor, cu atât mai mult că în instituțiile preuniversitare unii au fost învățați să reproducă fără discernământ cele învățate. A argumenta înseamnă a învăța să judeci, să demonstrezi, să afirmi sau să infirmi, dar mai înseamnă și a învăța să vorbești, să construiești un discurs, care trebuie să fie logic și coerent. Iar coerența este asigurată de așa numiții conectori discursivi, „exprimant une liaison logique d'un argument à un autre” [3, p. 96]. De aceea sunt necesare exerciții de tipul:

Reliez les phrases ci-dessous à l'aide des connecteurs logiques (cependant, mais, en effet, en plus, quand, c'est pourquoi) pour en construire un texte cohérent.

Etapă finală este cea de evaluare a cunoștințelor studenților. Evaluarea se efectuează prin traduceri din română în franceză pe baza textului studiat. În afară de traducere se mai procedează la

scrierea unor eseuri în baza informației achiziționate din text și alte surse (Ex.: *Les problèmes que pose le transport des passagers en auto. Problèmes écologiques et carburants, etc.*).

Am expus aici doar un model de exploatare a unei unități de studiu în cadrul cursului de limbă franceză specializată. Există însă multe alte posibilități determinate, în general, de tipul textului (descriptiv, informativ, argumentativ) dar și de gradul de calificare al profesorului.

În concluzie reiterăm că aspirațiile Republicii Moldova de integrare în comunitatea țărilor europene trebuie înțelese și ca un imbold de a studia limbile de largă circulație.

Motivația este determinantă de dorința de a studia o limbă străină. Perceperea limbilor străine ca pe niște materii școlare care presupun tocirea gramaticii și a unui volum de cuvinte stopează orice dorință de a le învăța. Limba străină trebuie să fie un instrument de comunicare, de deschidere spre alte culturi, un element forte al strategiei succesului.

Predarea / învățarea limbilor trebuie efectuată în perspectiva europeană în conformitate cu dezideratele Uniunii Europene.

Bibliografie:

1. Boiron M., „Le français une langue à vivre et à partager”, *Le français dans le monde*, nr.348, 2006.
2. Gore E. *Le français du technicien*, élaboration méthodique, U.T.M., Chișinău, 2004.
3. Anglard V., *25 modèles d'étude de textes argumentatifs, Principes et méthodes*, Nouvelles Editions Marabout, 1996.
4. Tagliante Ch. *La classe de langue*, Clé International, Paris, 1994.
5. Eurin Balmet S. et Henao de Legge M., *Pratique du français scientifique*, Paris, Hachette, 1992.